

Niemiecko-polska konferencja „Das vergleichende Agrarrecht als Erkenntnisquelle“

Getynga, 26-27 kwietnia 2013 r.

W dniach 26-27 kwietnia 2013 r. odbyła się w Getyndze pierwsza niemiecko-polska konferencja naukowa zorganizowana przez Instytut Prawa Rolnego tamtejszego Uniwersytetu. Współorganizatorem ze strony polskiej była Katedra Prawa Rolnego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

W obradach wzięli udział agraryści z różnych ośrodków uniwersyteckich w Polsce (UJ, UŚ, UW, UP we Wrocławiu, UP w Poznaniu i UAM) oraz agraryści niemieccy współpracujący ze wspomnianym Instytutem w Getyndze. Sam temat konferencji nie był przypadkowy. Jak podkreślili we wprowadzeniu współorganizatorzy (prof. José Martínez, Dyrektor Instytutu, oraz prof. Roman Budzinowski), tak określony temat stanowi dobry punkt wyjścia dalszej współpracy, daje możliwość poznania problemów podejmowanych przez naukę niemiecką i polską.

Referat wprowadzający, charakteryzujący prawo rolne jako naukę (*Agrarrecht als Wissenschaft*) wygłosił prof. Roman Budzinowski. Poruszone w referacie wątki można traktować w pewnym zakresie jako *Erkenntnisquelle*, gdyż zawierają one informacje i oceny odnoszące się do rozwoju nauki prawa rolnego, wskazują niektóre zagrożenia oraz perspektywy. Charakter regulacji prawnorolnych umożliwia rozwijanie szerokiej współpracy międzynarodowej. Z pewnością, jak stwierdził referent w konkluzji, tematów badawczych dla agrarystów – choćby ze względu na nowe wyzwania – nie zabraknie. Należy więc powtórzyć za R. Norerem *Das Agrarrecht – vivat, crescat, floreat* i z pewnym optymizmem patrzeć w przyszłość. Nauka prawa rolnego służy przecież realizacji prawa każdego człowieka do bezpiecznego wyżywienia i życia w zdrowym środowisku.

Dalsze referaty ze strony polskiej dotyczyły problematyki spółdzielczości w rolnictwie i na obszarach wiejskich (dr Aneta Suchoń, *Genossenschaften in der Land-*

wirtschaft und im ländlichen Raum), dywersyfikacji działalności rolniczej (prof. T. Kurowska, dr Dorota Łobos-Kotowska, *Diversification of agricultural activities. Selected comparative legal issues*), koncepcji agroturystyki w prawie unijnym i krajowym (dr Anna Kapała, *The concept of agritourism in European Union and national law*), korzystania z gruntów rolnych w kontekście pozyskiwania biomasy w aspekcie prawnoporównawczym (dr Kamila Błażejewska, *Biomass and agricultural land use – comparative analysis of Polish, German and French regulations*), regulacji prawnej państwowych gruntów rolnych w Polsce i w Niemczech po 1989 r. (prof. Paweł Czechowski, dr Adam Niewiadomski, *Die rechtliche Regelungen der staatlichen landwirtschaftlichen Flächen in Polen und Deutschland nach 1989 – die Ähnlichkeiten und Unterschiede*) oraz rolnika indywidualnego jako uczestnika obrotu gruntami rolnymi w prawie polskim i niemieckim (dr Paweł Blajer, *Der „individuelle“ Landwirt als Teilnehmer des Grundstücksverkehrs nach polnischer und deutschen Recht*).

Pierwszy referat ze strony niemieckiej wygłosił dr Christian Busse (Bundesministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz). Referent przedstawił nową niemiecką ustawę o strukturze rynku rolnego z 2013 r., akcentując rolę organizacji producentów rolnych i związków branżowych (*Das neue deutsche Agrarmarktstrukturgesetz 2013 – Landwirtschaftliche Erzeugerorganisationen und Branchenverbände im deutschen Recht*)¹.

Detlev Moeler (Landwirtschaftskammer Nordrhein-Westfalen) przedstawił referat dotyczący kompetencji Izby Rolnej Północnej Nadrenii-Westfalii w zakresie ochrony roślin na przykładzie stosowania biostycydów oraz środków ochrony roślin (*Abgrenzungsprobleme im Pflanzenschutzrecht am Beispiel der Biozide und Pflanzenschutzmittel*). Referent wskazał, że kompetencje tej Izby obejmują kontrolę m.in. producentów biocydów i środków ochrony roślin w zakresie przestrzegania przepisów dotyczących rozpowszechniania tych substancji. Rygory prawne wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin są przy tym bardziej surowe niż w wypadku biocydów. W każdym kraju związkowym, jak zauważył D. Moeler, istnieje jednostka organizacyjna sprawująca kontrolę nad obrotem biocydami i środkami ochrony roślin. Sam rynek tych substancji obejmuje jednak całe terytorium RFN. Dlatego konieczne jest każdorazowe uwzględnienie stanowisk jednostek kontrolnych pozostałych krajów związkowych.

Z kolei prof. José Martínez przedstawił referat dotyczący związków rolnictwa i ochrony przyrody (*Landwirtschaft und Naturschutz*). Punktem wyjścia referatu było stwierdzenie, że obecnie przepisy z zakresu ochrony środowiska silnie oddziałują na normy prawa rolnego. Ustawodawca niemiecki ukształtował w tym zakresie ustawodawstwo, opierając się na ogólnych założeniach, że gospodarka rolna prowadzona przez małych producentów rolnych zasadniczo wywiera korzystny wpływ na stan natury. W tym zakresie kluczowe znaczenie przypada federalnej ustawie o ochronie

¹ Referat w wersji rozszerzonej publikowany jest w niniejszym numerze Przeglądu.

natury z 29 lipca 2009 r., której § 5 ust. 2 wyraźnie wskazuje na konieczność prowadzenia gospodarki rolnej w sposób zgodny z tzw. dobrymi zasadami gospodarowania (*gute fachliche Praxis*).

Z kolei mgr Anna Lohr-Gerland (Georg-August-Universität Göttingen) zajęła się problematyką zarządzania ryzykiem w rolnictwie (*Das Risikomanagement in der Landwirtschaft*). Referentka przedstawiła szczegółowy opis przyjętych w praktyce działań służących ograniczeniu ryzyka gospodarczego, które jest szczególnym wyzwaniem dla producentów rolnych. Dotyczy to zwłaszcza ryzyka wynikającego z niekorzystnych zjawisk pogodowych. Opis form zarządzania ryzykiem obejmował zarówno działania uregulowane przepisami prawa rolnego (np. ubezpieczenia upraw rolnych), jak i działania w sferze gospodarowania (np. tworzenie rezerw celowych w budżecie producentów rolnych).

Dr Wilhelm Kleineke (Vorsitzender Richter am Oberlandesgericht Celle) przedstawił problematykę orzekania w sprawach rolnych (*Aktuelle Fälle des zivilrechtlichen Agrarrechts*). Wbrew tytułowi referent nie ograniczył się do przedstawienia przeglądu orzecznictwa niemieckiego w zakresie prywatnego prawa rolnego, lecz opisał sądy do spraw rolnych w Niemczech. W ramach sądów rejonowych i apelacyjnych istnieją jednostki organizacyjne zwane „sądami rolnymi”. Orzekają w nich składy sędziowskie złożone z sędziów zawodowych i z ławników. W sprawach z zakresu prawa rolnego Sąd Najwyższy RFN orzeka zaś w składzie trzech sędziów zawodowych i dwóch ławników. Ustawa o postępowaniu sądowym w sprawach rolnych zawiera zamknięty katalog spraw podlegających rozpoznaniu w sądach rolnych.

Na koniec Jens Haarstrich (Rechtsanwalt, Niedersächsisches Landvolk) przedstawił referat dotyczący niemieckiego prawa dzierżawy gruntów rolnych (*Das deutsche Landpachtrecht zwischen Vertragsfreiheit und Pächterschutz*). Osłą wystąpienia było zaakcentowanie pewnej sprzeczności między zasadą swobody umów a postulatem ochrony dzierżawców oraz oddziaływanie tej sprzeczności na kształt prawa dzierżawy gruntów rolnych. J. Haarstrich opisał genezę i ewolucję niemieckiego prawa dzierżawy gruntów rolnych. Obecny kierunek prac nowelizacyjnych sprowadza się do ochrony dzierżawców przed zbyt silnym wzrostem wysokości czynszu, przy czym rozważa się m.in. wprowadzenie ustawowej górnej granicy jego wysokości.

Poruszone w referatach wątki stanowiły zachętę do wyrażenia woli kontynuowania współpracy. W gruncie rzeczy zadania badawcze stojące przed polską i niemiecką nauką prawa rolnego są takie same. Całość konferencji dopełnił program turystyczny. Wyjazd poza Getyngę, mimo niesprzyjającej pogody, okazał się bardzo ciekawy. Kolejna konferencja polsko-niemiecka zostanie za dwa lata zorganizowana w Poznaniu.